

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 223/2023-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Sabínou Hodoňovou, PhD., Mariánske námestie 31, Žilina, proti postupu Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Er 621/2014 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Er 621/2014 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Žilina **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Er 621/2014 konal bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **200 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Žilina **p o v i n n ý** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Žilina **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **663,57 eur** a zaplatiť ich jeho právnej zástupkyni do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 27. marca 2023, prijatou ústavným súdom na ďalšie konanie uznesením č. k. I. ÚS 223/2023-12 z 5. apríla 2023, domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov

podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej aj „okresný súd“) v exekučnom konaní vedenom pod sp. zn. 3 Er 621/2014 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že od októbra 2014 je proti sťažovateľovi vedené exekučné konanie, v ktorom sa jeho syn [REDAKOVANÉ] (ďalej len „oprávnený“) domáha vymoženia výživného. Dňa 17. februára 2015 podal sťažovateľ námietky proti exekúcii, ktoré okresný súd zamietol uznesením z 20. februára 2020. O námietkach sťažovateľa teda okresný súd rozhodol až po piatich rokoch od ich podania. Následne 16. marca 2022 podal sťažovateľ návrh na zastavenie exekúcie, ktorý doplnil podaním z 19. apríla 2022. O jeho návrhu na zastavenie exekúcie nebolo dosiaľ rozhodnuté.

3. S ohľadom na uvedené sťažovateľ hodnotí postup súdu v exekučnom konaní trvajúcim už viac ako 7 rokov a 4 mesiace (správne 8 rokov a 5 mesiacov, pozn.) ako porušujúci ním označené práva, pretože v ňom nekoná bez zbytočných prieťahov. Preto navrhuje, aby ústavný súd vyslovil porušenie jeho práv postupom okresného súdu v napadnutom konaní, prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prieťahov a priznal mu finančné zadosťučinenie vo výške 5 000 eur a náhradu trov konania.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Proti postupu okresného súdu v napadnutom konaní podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje, že k porušeniu jeho označených práv došlo v dôsledku nečinnosti, resp. neefektívnej činnosti okresného súdu. O jeho námietkach proti exekúcii rozhodoval okresný súd 5 rokov, a o jeho návrhu na zastavenie exekúcie rozhoduje už od marca 2022. Sťažovateľovi tak nebola poskytnutá účinná a rýchla ochrana jeho práv a stav jeho právnej neistoty naďalej trvá.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Okresný súd sa k podanej ústavnej sťažnosti vyjadril prostredníctvom zákonného sudcu, ktorý poukázal na personálne poddimenzovanie okresného súdu a na to, že mu boli pridelené nielen trestné veci, ale i veci civilné. Veľký počet jednorazovo pridelených vecí, ich skladba a náročnosť mali zásadný vplyv na plynulosť vybavovania aj namietanej exekučnej veci. Nadväzne, po rekapitulácii priebehu exekučného konania, konštatoval, že dĺžka namietaného konania o návrhu na zastavenie exekúcie nie je neprimeraná a súd postupuje v súlade so zákonom. Od 2. januára 2018, keď mu bola vec pridelená, koná vo veci priebežne, vybavuje podnety a návrhy tak oprávneného, ako aj povinného.

III.2. Replika sťažovateľa:

6. Sťažovateľ vo svojej replike poukázal na to, že interpersonálne zmeny na okresnom súde či jeho personálne poddimenzovanie nemôžu byť ospravedlniteľným dôvodom prietáhov v konaní. Zdôraznil, že o námietkach proti exekúcii okresný súd rozhodoval 6 rokov. Námietky boli právnenému zástupcovi oprávneného predložené na vyjadrenie 24. apríla 2015, a keďže na ne nereagoval, boli mu opakovane zaslané 6. februára 2019. Sťažovateľovi tak nie je zrejmé, prečo súd nekonal bezodkladne a prečo boli tieto námietky po takmer štyroch rokoch opätovne zasielané oprávnenému na vyjadrenie. Od vyjadrenia oprávneného z 1. marca 2019 potom trvalo takmer ďalších rok, kým súd o námietkach rozhodol. Následný návrh na zastavenie exekúcie podal 16. marca 2022, a nie 27. septembra 2022. Dňa 21. apríla 2022 súdny exekútor doručil súdu vyjadrenie oprávneného k návrhu na zastavenie exekúcie a doplnenie návrhu sťažovateľa na zastavenie exekúcie, a takmer o rok neskôr (7. marca 2023) súd oprávnenému doručil výzvu na vyjadrenie. V konaní tak vznikli prietahy, ktoré nemožno pričítať sťažovateľovi ani oprávnenému a ani súdnemu exekútorovi.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu všeobecného súdu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

8. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote je založená na tvrdení o nečinnosti, resp. neefektívnom postupe okresného súdu v napadnutom exekučnom konaní.

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

10. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už označených práv vychádza ústavný súd zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

11. V súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou už ústavný súd vyslovil, že právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov súdom sa vzťahuje aj na konanie o výkon rozhodnutia a rozhodovanie súdu v exekučnom konaní (napr. III. ÚS 15/03, III. ÚS 229/04), keďže nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí vrátane súdnej exekúcie vedenej podľa ustanovení Exekučného poriadku je súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 143/02, IV. ÚS 292/04, III. ÚS 229/04), pričom ústava v čl. 48 ods. 2 takéto konania z povinnosti súdov konat' bez zbytočných prietáhov nevyníma. Aj podľa judikatúry ESLP by právo na súdnu ochranu zostalo iluzórnym, keby vnútroštátny právny poriadok umožňoval, aby konečné súdne rozhodnutie ostalo „neúčinné“ na škodu jednej zo strán. Výkon rozsudku alebo rozhodnutia súdu treba považovať za integrálnu súčasť procesu v zmysle čl. 6 dohovoru (obdobne III. ÚS 15/03 a III. ÚS 125/07).

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 22/2016) spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

13. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že exekučné konanie spravidla treba považovať za konanie po právnej stránke, ako aj po faktickej (skutkovej) stránke za pomerne jednoduché. Je to dané tým, že o spore účastníkov exekučného konania bolo už právoplatne rozhodnuté vo veci samej exekučným titulom, ktorý je podkladom na nariadenie exekúcie. Medzi účastníkmi exekučného konania už preto nemôže byť sporné, aké práva prináležia oprávnenému a aké záväzky má voči oprávnenému povinný. Zmyslom exekučného konania je nútená realizácia práv oprávneného, keďže povinný dobrovoľne nespĺnil, resp. čiastočne nespĺnil povinnosti uložené v právoplatnom exekučnom titule. Dĺžka exekučného konania teda nie je ovplyvnená zložitost'ou veci, a tak tomu nebolo ani v s'ťažovateľovom prípade. Úlohou exekučného súdu bolo posúdiť iba to, či procesné návrhy s'ťažovateľa podané podľa príslušných ustanovení Exekučného poriadku mohli mať potenciál zvrátiť vedenie exekučného konania.

14. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, bolo správanie s'ťažovateľa. Ústavný súd z obsahu zapožičaného spisu okresného súdu nezistil také závažné skutočnosti, ktoré by bolo možné pripísať na ťarchu s'ťažovateľa v súvislosti s doterajšou dĺžkou namietaného konania, i keď jeho podaniam možno vytknúť pomerne zmätočnú formuláciu. Odhliadnuc od toho, s'ťažovateľ však urgovoal vydanie rozhodnutia o jeho námietkach (podanie doručené okresnému súdu 6. septembra 2019, s'ťažnosť na prietahy v konaní doručené okresnému súdu 11. novembra 2019) a zaujímal sa aj o osud svojho návrhu na zastavenie exekúcie (nahliadnutie do spisu 24. februára 2023).

15. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci, pričom zbytočné prietahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania a všetky okolnosti daného prípadu. Vychádzal pritom zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne

k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). O taký prípad zjavne ide aj vo veci sťažovateľa.

15.1. Z chronologického prehľadu procesných úkonov vyplývajúcich zo zapožičaného súdneho spisu je zrejmé, že okresný súd nepostupoval v namietanej exekučnej veci bez zbytočných prietáhov. Pochybenie okresného súdu vzhladol ústavný súd v jeho postupe pri posudzovaní námietok sťažovateľa, o ktorých rozhodol až po piatich rokoch od ich podania. Oprávnený sa k námietkam sťažovateľa zaslaným mu okresným súdom 27. februára 2015 nevyjadril, okresný súd zostal vo veci nečinný a po uplynutí štyroch rokov (6. februára 2019) opätovne vyzval oprávneného na oznámenie, či trvá na podanom návrhu na vykonanie exekúcie. Takýto postup rozhodne nemožno označiť za efektívny. Až po urgencii sťažovateľa a sťažnosti oprávneného okresný súd rozhodol o námietkach sťažovateľa tak, že ich uznesením zamietol (20. februára 2020). Druhé obdobie nečinnosti možno identifikovať v súvislosti s rozhodovaním okresného súdu o návrhu sťažovateľa na zastavenie exekúcie, ktorý bol okresnému súdu doručený prostredníctvom súdneho exekútora 12. apríla 2022. Dňa 21. apríla 2022 súdny exekútor doručil súdu i vyjadrenie oprávneného k návrhu sťažovateľa. Okresný súd tak mal všetky podklady na to, aby mohol o návrhu sťažovateľa rozhodnúť, no dosiaľ tak neurobil a aj v súvislosti s týmto procesným návrhom sa obmedzil iba na (opätovnú) výzvu oprávnenému na oznámenie, či trvá na vedení exekúcie (7. marca 2023).

16. Pokiaľ sa okresný súd bráni tým, že na plynulosť vybavenia namietanej veci mala vplyv personálna poddimenzovanosť okresného súdu, predmetné tvrdenie síce možno vnímať ako objektívne, na strane druhej ústavný súd dáva do pozornosti, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy (I. ÚS 3/2020, I. ÚS 363/2020, I. ÚS 61/2023).

17. Vzhľadom na konštatovanú nečinnosť okresného súdu a neefektívnosť jeho postupu, pokiaľ išlo o rozhodovanie o procesných návrhoch sťažovateľa, ktoré mu Exekučný poriadok na ochranu jeho práv poskytuje, sa ústavný súd priklonil k záveru, že okresný súd v napadnutom exekučnom konaní porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

18. S účinnosťou od 1. júna 2023 vstupujú do platnosti viaceré zmeny v organizácii všeobecných súdov, ich príslušnosti a obvodov (tzv. nová súdna mapa). Podľa § 181 ods. 1 písm. c) zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (v znení zákonov č. 428/2004 Z. z. a č. 757/2004 Z. z.) prechádza od 1. júna 2023 výkon súdnictva, všetky práva a povinnosti vrátane správy majetku štátu, práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov a štátnozamestnaneckých vzťahov a iných právnych vzťahov a práv a povinností z osobitných vzťahov sudcov a prísediacich z radov občanov k štátu z Okresného súdu Čadca na Okresný súd Žilina.

19. S ohľadom na uvedené, ako aj na to, že o aktuálnom návrhu sťažovateľa na zastavenie exekúcie okresný súd dosiaľ nerozhodol, bolo Okresnému súdu Žilina podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy prikázané, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

20. Sťažovateľ žiadal o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 5 000 eur, pričom túto výšku odôvodnil stavom právnej neistoty, v ktorom sa aktuálne nachádza.

21. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádzalo do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia, pri určení ktorého vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

22. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal na doterajšiu dĺžku napadnutého exekučného konania (viac ako 8 rokov) a v rámci neho na rozhodovanie okresného súdu o uplatnených procesných návrhoch sťažovateľa. Osobitne zohľadnil skutočnosť, že o námietkach sťažovateľa už bolo právoplatne rozhodnuté (aj keď rozhodovanie o tomto návrhu trvalo neprimerane dlho) a že o návrhu na zastavenie exekúcie okresný súd nerozhodol ani po roku od jeho doručenia, hoci mu v tom nič nebránilo. Na druhej strane však prihliadol na to, že vo veci ide o exekučné konanie vedené proti sťažovateľovi ako povinnému, ktorého predmetom je vymoženie (už) právoplatne priznaného výživného, na ktoré mal oprávnený zákonný nárok ešte ako maloletý. S ohľadom na uvedené ústavný súd považoval za primerané a spravodlivé priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 200 eur podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde, ktoré je mu okresný súd v zmysle § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde povinný zaplatiť do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku tohto nálezu). Zvyšnej časti návrhu sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd nevyhovел (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

23. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania vo výške 663,57 eur (bod 4 výroku tohto nálezu). Pri výpočte trov právneho zastúpenia vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3, § 16 ods. 3 vyhlášky). Základná sadzba odmeny za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu, replika) je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 12,52 eur.

24. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví tohto nálezu, a to v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 8. júna 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu